

Kammen, aaien en knuffelen

De Stichting ZorgDier brengt huisdieren in contact met mensen met psychische en lichamelijke beperkingen. Die worden er vrolijk van.

Door Petri Benschop. Foto's: Rebke Klokke

Hoog bezoek op maandag in de Tilburgse zorginstelling De Hazelaar. Vrijwilligster Maïke de Bont van Stichting ZorgDier Nederland wandelt het gebouw binnen. Vanuit haar rolkoffertjes klinkt luid gemiauw. Het zijn Floyd en Chai, twee grote katers. De Bont en haar katten zijn hier op uitnodiging van Anja Dusée, welzijns-medewerker op een gesloten afdeling voor jonge mensen met dementie van De Hazelaar. Op de afdeling wonen 35 mensen die jonger zijn dan 65 jaar.

Een select groepje bewoners mag een uur lang kammen, aaien en knuffelen. Om de beurt komen Floyd en Chai op tafel, bewoners Cees, Monique en Rick zitten er omheen. “Twee katten tegelijk op tafel geeft te veel prikkels”, zegt De Bont. Zitten de bewoners in het begin nog wat afwachterend op hun stoel, niet veel later is de strijd om de aandacht van Floyd begonnen. Cees kamt het lange haar van de Noorse boskat en stopt hem snoepjes toe. Eigenlijk had hij liever gezien dat De Bont haar hond had meegenomen, zegt hij. Die was de vorige keer op bezoek. “Maar katten zijn ook best leuk.”

Rick bekijkt het tafereel vanachter zijn donkere zonnebril, die hij ook binnen liever oplaait. Op zijn schoot zit zijn knuffelhond. Monique kletst er op los in een mengelmoes van Nederlands en Spaans. Even later komt ook bewoner Peter binnen. Hij heeft vroeger ook twee katten gehad, vertelt hij enthousiast. Hoe ze heetten, weet hij niet meer.

Al acht jaar brengen door Stichting ZorgDier getrainde vrijwilligers en hun huisdieren, Zorgdier-teams genoemd,

regelmatig een bezoek aan De Hazelaar. “Het contact met de dieren heeft een heel positief effect, zegt Dusée. “De bewoners komen los en worden vrolijk. Het is ook een heel sociaal gebeuren. Ook mensen die normaal in hun eigen wereld zitten, maken weer contact. Ze beginnen te praten over hun huisdier van vroeger. Heel mooi om te zien.”

Eigen huisdieren

Sinds 2003 biedt ZorgDier zogeheten huisdier ondersteunde interventies aan mensen met psychische en lichamelijke beperkingen. Initiatiefnemer Jan van Summeren kwam op het idee tijdens een bezoek aan de Verenigde Staten, waar hij in contact kwam met een organisatie die al actief was op dit vlak. “In Nederland bestond geen organisatie die deze activiteiten structureel en professioneel aan mensen in zorginstellingen aanbood, dus besloot ik die zelf op te zetten.”

Inmiddels zijn ruim driehonderd vrijwilligers via ZorgDier opgeleid voor zorginstellingen in heel Nederland. Ze werken allemaal met hun eigen huisdieren: vooral honden en een paar katten. Vrijwilligers die met hun hond of kat aan de slag willen, worden tijdens een eerste gesprek samen met hun huisdier op geschiktheid getoetst. “Vervolgens worden de aspirant-dierbegeleiders getraind, zodat zij op een veilige en verantwoorde wijze cliënten kunnen bezoeken”, vertelt Van Summeren “Daarbij is veel aandacht voor de cliënten van de instelling waarvoor de vrijwilliger gaat werken.” ZorgDier krijgt jaarlijks meer dan twee-

honderd aanvragen van instellingen die graag huisdierbezoek willen organiseren voor hun cliënten. “Het is belangrijk om eerst draagvlak te creëren binnen de instelling”, zegt Van Summeren. “De meeste medewerkers hebben immers geen of weinig ervaring met het professioneel en verantwoord inzetten van huisdieren bij interventies. Ook bestaan er nog veel vooroordelen over bijvoorbeeld allergieën of ziektes. Vaak houden we een bijeenkomst voor de medewerkers waarin we uitleg geven over het project en de vooroordelen uit de weg ruimen.” De aanvraag voor een project van ZorgDier komt doorgaans vanuit de medewerkers zelf. “Zij staan het dichtstbij de cliënten en weten waar de behoeften liggen”, zegt Van Summeren. “Het zijn bijvoorbeeld zelfsturende teams die van de interventie gehoord hebben en met het idee bij hun manager komen. Of het zijn de naasten van de cliënt die het voorstellen. Bijvoorbeeld wanneer zij merken dat hun familielid hun vroegere huisdier erg mist.”

Effecten

Op De Hazelaar is de interventie inmiddels een belangrijk onderdeel geworden van het behandelaanbod. Dusée: “Het bezoek van de vrijwilliger en de dieren wordt tijdens het multidisciplinair overleg besproken. Hoe is het contact geweest, wat we hebben zien gebeuren en wat voor effecten heeft dit op de bewoner gehad? Zo houden we de voortgang bij en blijft iedereen op de hoogte.” Ook het bestuur van zorgorganisatie ➔

Katteneigenaar Maike de Bont (tweede van links) begeleidt de knuffelsessie

Dementerenden worden blij van het contact met de dieren

De Wever, waar De Hazelaar onderdeel van is, staat positief tegenover de bezoeken van De Bont en haar hond en katten. “Dieren maakten deel uit van het leven van veel cliënten”, zegt bestuurder Willem Kieboom. “Nu ze bij ons wonen, zijn die dieren niet meer in beeld. Dankzij de interventie kunnen we de cliënten die geluismomenten bezorgen.”

Wetenschappelijk bewijzen voor de positieve werking van huisdier ondersteunde activiteiten en therapieën zijn er ook, aldus Van Summeren. De stichting liet de Capaciteitsgroep Klinische Psychologie van de Universiteit Utrecht effectstudies verrichten om de meerwaarde van de vrijwilligers met hun huisdieren vast te stellen. “Uit die onderzoeken blijkt onder meer dat verantwoord huisdiercontact een activerend en vaak ook therapeutisch effect heeft op mensen met een psychische of lichamelijke ziekte of beperking. Het verhoogt de levenskwaliteit en het contact met een dier kan ertoe bijdragen dat mensen opnieuw sociale contacten ontwikkelen. Angst en eenzaamheid worden minder door het gericht aangeboden huisdiercontact.

Daarnaast heeft het aaien op veel mensen een rustgevende uitwerking.” Ondanks de positieve geluiden is de frequentie van de bezoeken van de ZorgDier-teams aan De Hazelaar de afgelopen jaren afgenomen. Kieboom: “Sommige vrijwilligers zijn gestopt met hun bezoeken of de dieren gingen met ‘pensioen’. Voor enkele locaties van De Wever loopt inmiddels een aanvraag bij fondsen en sponsors voor de financiële ondersteuning van de werving, selectie en opleiding van twaalf nieuwe vrijwillige dierbegeleiders met hun hond of kat.”

Geldgebrek

Geldgebrek is een probleem waar Van Summeren dikwijls tegenaan loopt in zijn werk voor de stichting. Omdat er voor de interventie geen structurele subsidies bestaan, draaien de projecten doorgaans op geld uit fondsen, giften van donateurs en sponsoring. Van Summeren: “De kosten voor een vrijwilliger die drie jaar lang wekelijks langskomt, bedragen rond de 2.600 euro. Hiervan wordt 90 procent vanuit derde geldstromen gerealiseerd. Voor de instelling betekent dit dat het

goedkoper is dan de bingo. Toch krijgen we het dier slechts moeizaam de zorg in.” Voor sommige cliënten van De Hazelaar is de huisdierinterventie nog ongeveer de enige manier om contact te maken. Dussee: “Een inmiddels overleden bewoonster konden wij op het laatst eigenlijk niets meer bieden, ze reageerde nergens op en sprak nauwelijks meer. Tot de kat in beeld kwam. Dat was een ingang. Ze had vroeger ook katten gehad en begon erover te vertellen. Er was weer contact mogelijk.”

Foto's

Na Floyd komt Europese korthaar Chai op tafel. De Bont laat zien hoe je de kat kunt laten zitten op commando, Rick doet het trucje na. Monique is het kammen van de kat zat en begint aan het haar van haar buurman Cees. Na een uur gaan beide katten weer in hun mandje. De bewoners nemen afscheid en vertrekken naar de afdeling. Daar hangen foto's van de katten van De Bont. Dussee: “Zo houden we de herinnering aan de dieren tussen de bezoeken door levend.”